

Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ενημερωτικό Δελτίο 7/2014

Φτώχεια και ανισότητα 2009-2013: διαθέσιμα δεδομένα και διαφορές εκτιμήσεων

Χρύσα Λεβέντη & Μάνος Ματσαγγάνης

Η εργασία αυτή εξηγεί γιατί οι στατιστικές κατανομές εισοδήματος – δηλαδή οι δείκτες φτώχειας και ανισότητας – που παρουσιάζονται στη σειρά Ενημερωτικών Δελτίων (οι οποίες βασίζονται στο υπόδειγμα φόρων-παροχών EUROMOD) μπορεί να διαφέρουν από τις επίσημες εκτιμήσεις της Eurostat, καθώς και μεταξύ τους.

Το υπόδειγμα EUROMOD

Η έρευνα που παρουσιάζεται στα περισσότερα Ενημερωτικά Δελτία της Ομάδας Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής βασίζεται στο υπόδειγμα μικροπροσομοίωσης φόρων και κοινωνικών παροχών **EUROMOD**. Το EUROMOD χρησιμοποιεί τα στοιχεία της πανευρωπαϊκής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (EU-SILC). Η έρευνα αυτή είναι δειγματοληπτική, διεξάγεται από το 2002 σε ετήσια βάση και αποτελεί την επίσημη πηγή πληροφοριών για τις εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας που δημοσιεύει η **Eurostat**.¹ Η περίοδος αναφοράς για τα εισοδήματα των νοικοκυριών είναι το δωδεκάμηνο πριν από την έρευνα. Η πιο πρόσφατη έκδοση του EUROMOD χρησιμοποιεί στοιχεία του EU-SILC 2010, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2009 (έτος βάσης).

Το EUROMOD λειτουργεί υπολογίζοντας και τη διανεμητική επίδραση διαφόρων μέτρων φορολογικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και οποιασδήποτε μεταβολής (πραγματικής ή υποθετικής) των μέτρων αυτών. Το υπόδειγμα προσομοιώνει ορισμένα από τα μέτρα αυτά, συνδυάζοντας τους κανόνες του φορολογικού συστήματος και τους όρους επιλεξιμότητας των κοινωνικών παροχών με τα χαρακτηριστικά των ατόμων (π.χ. την οικογενειακή, εργασιακή ή εισοδηματική κατάστασή τους), όπως

αυτά αποτυπώνονται στα δεδομένα του EU-SILC. Στην κατηγορία των μέτρων που προσομοιώνονται συγκαταλέγονται οι φόροι εισοδήματος, ο φόρος ακίνητης περιουσίας (από το 2011), οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, οι εισφορές αλληλεγγύης, τα περισσότερα μη ανταποδοτικά κοινωνικά επιδόματα, καθώς και το (ανταποδοτικό) τακτικό επίδομα ανεργίας.²

Κάποια άλλα μέτρα φορολογικής και κοινωνικής πολιτικής δεν μπορούν να προσομοιωθούν με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες. Για παράδειγμα, πολλές ανταποδοτικές κοινωνικές παροχές, όπως είναι οι περισσότερες συντάξεις, εξαρτώνται από παράγοντες (όπως το ιστορικό ασφάλισης) για τους οποίους το EU-SILC δεν μπορεί να παρέχει στοιχεία. Αυτό δεν σημαίνει ότι στο EUROMOD οι συντάξεις παραλείπονται: απλώς, αντί να προσομοιώνονται, “διαβάζονται” απευθείας από τα δεδομένα της έρευνας. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τα ιδιωτικά εισοδήματα, τα οποία επίσης χρησιμοποιούνται όπως δηλώνονται.

Όπως τα περισσότερα υποδείγματα φόρων-παροχών, το EUROMOD είναι *στατικό*. Με άλλα λόγια, λειτουργεί υποθέτοντας ότι η συμπεριφορά των ατόμων δεν αλλάζει μετά από κάποια μεταβολή της δημόσιας πολιτικής (π.χ. ότι η προσφορά εργασίας δεν αυξάνεται μετά από μια μείωση στη διάρκεια του επιδόματος ανεργίας). Η υπόθεση αυτή δεν είναι απόλυτα ρεαλιστική.

1. Τα στοιχεία αποστέλλονται στη Eurostat από την ΕλΣτατ. Τα δελτία τύπου της ΕλΣτατ είναι διαθέσιμα [εδώ](#).

2. Λεπτομερείς πληροφορίες για τις πολιτικές και τον τρόπο προσομοίωσής τους στο EUROMOD παρουσιάζονται στο ελληνικό [Country Report](#).

κή. Όμως, τα στατικά υποδείγματα εξακολουθούν να θεωρούνται πολύτιμα εργαλεία για την ανάλυση των αποτελεσμάτων των μεταβολών των φορολογικών ή επιδοματικών πολιτικών στη βραχυχρόνια περίοδο³.

Διαφορές εκτιμήσεων μεταξύ EUROMOD και Eurostat

Έτος βάσης (2009)

Οι στατιστικές κατανομής εισοδήματος που παρουσιάζονται στη σειρά Ενημερωτικών Δελτίων χρησιμοποιούν ως έτος βάσης το 2009. Αυτό έχει διπλή έννοια. Από τη μια, το υπόδειγμα EURO-MOD που εφαρμόζουμε χρησιμοποιεί τα στοιχεία της έρευνας EU-SILC 2010 για τα εισοδήματα του 2009. Από την άλλη, το 2009 ήταν το τελευταίο έτος πριν από την κρίση, συνεπώς εξετάζουμε τις μεταβολές των δεικτών φτώχειας και ανισότητας στη διάρκεια της κρίσης με βάση αυτό το έτος.

Σύμφωνα με τις επίσημες εκτιμήσεις της Eurostat, το ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα το 2009 (με βάση τα στοιχεία της έρευνας EU-SILC 2010, και με όριο φτώχειας το 60% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος) ήταν 20,1%.⁴ Αντίθετα, το ποσοστό φτώχειας που εκτιμά το EUROMOD (για το ίδιο έτος, και με βάση τα ίδια στοιχεία της έρευνας EU-SILC 2010) ήταν 19,4%.

Επί πλέον, όσον αφορά την ανισότητα, ο δείκτης Gini εκτιμάται από τη Eurostat σε 0,329, ενώ από το EUROMOD σε 0,321 (βλ. Πίνακα Ι).

Σε τι οφείλονται οι αποκλίσεις αυτές;

Βασικά στο ότι το EUROMOD χρησιμοποιεί μεν τα στοιχεία της έρευνας EU-SILC, αλλά προσομοιώνει τους κανόνες του συστήματος φορολογίας και κοινωνικών παροχών.

Για παράδειγμα, ορισμένα επιδόματα για διάφορους λόγους δεν δηλώνονται σωστά από τους δικαιούχους στο EU-SILC. Πρόκειται για το λεγόμενο «σφάλμα μη απόκρισης». Αντίθετα, στο EUROMOD τα ίδια επιδόματα θεωρείται ότι χορηγούνται κανονικά στα άτομα που πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Με τη διόρθωση αυτή, ο αριθμός των δικαιούχων πολλών επιδομάτων,

όπως είναι το ΕΚΑΣ, η σύνταξη ανασφάλιστων, το επίδομα μακροχρόνια ανέργων και το πολυτεχνικό επίδομα, προσεγγίζεται με μεγαλύτερη ακρίβεια στο EUROMOD από ό,τι στο EU-SILC.⁵

Επειδή τα εισοδήματα αρκετών δικαιούχων των επιδομάτων αυτών βρίσκονται στο κατώτερο μέρος της κατανομής (και άρα και κοντά στο κατώφλι της φτώχειας), η χορήγηση των επιδομάτων έχει ως αποτέλεσμα τα ποσοστά φτώχειας να είναι χαμηλότερα στο EUROMOD παρά στο EU-SILC.

Η προσομοίωση των επιδομάτων αντιμετωπίζει το πρόβλημα των σφαλμάτων στόχευσης: κάποια άτομα μπορεί να λαμβάνουν επιδόματα που δεν δικαιούνται (σφάλμα υπερχορήγησης), ενώ άλλα άτομα μπορεί να μην λαμβάνουν επιδόματα που δικαιούνται (σφάλμα μη ανάληψης). Το δεύτερο πρόβλημα παρουσιάζεται έντονα στην περίπτωση του επιδόματος μακροχρόνια ανέργων, όπου η προσομοίωση του επιδόματος στο EUROMOD διορθώνεται με βάση τα στοιχεία του ΟΑΕΔ για τον πραγματικό αριθμό δικαιούχων.

Από την άλλη, ο υπολογισμός των φόρων μπορεί επίσης να οδηγήσει σε πρόσθετες αποκλίσεις μεταξύ EUROMOD και EU-SILC. Στο EUROMOD, οι φόροι προσομοιώνονται με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, ενώ στην έρευνα EU-SILC δηλώνονται από τους ίδιους τους ερωτώμενους. Αυτό προκαλεί διάφορα προβλήματα.

Κατ' αρχάς, μερικοί φόροι είναι τεκμαρτοί, βασίζονται δηλαδή σε πληροφορίες που δεν είναι διαθέσιμες στο EU-SILC (π.χ. δαπάνες πολυτελούς διαβίωσης). Συνεπώς, η προσομοίωση των φόρων στο EUROMOD μπορεί να υποεκτιμά τους φόρους που πράγματι πληρώνουν τα άτομα.

Επί πλέον, οι φόροι συνήθως καταβάλλονται στο τρέχον φορολογικό έτος (t) αλλά υπολογίζονται με βάση τα εισοδήματα του προηγούμενου έτους (t-1). Αυτό κανονικά δεν θα έπρεπε να προκαλεί προβλήματα, αφού και στο EU-SILC τα εισοδήματα αφορούν όχι το έτος διεξαγωγής της έρευνας αλλά το προηγούμενο έτος. Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, η καταβολή του φόρου απομακρύνεται χρονικά από το έτος αναφοράς. Αυτό συμβαίνει είτε λόγω της δυνατότητας πληρωμής σε περισσότερες δόσεις, είτε επειδή στη διάρκεια της κρίσης μεταβολές σε ορισμένους φόρους (π.χ. ακίνητης περιουσίας) νομοθετήθηκαν εκ των υστέρων και καταβλήθηκαν σε μεταγενέστερο χρόνο (και σε δόσεις).

Τέλος, η προσομοίωση των φόρων αντιμετωπίζει το πρόβλημα της φοροδιαφυγής: κάποια άτομα πληρώνουν λιγότερους φό-

3. Αντίθετα, όταν η έρευνα θεωρεί ότι οι αντιδράσεις συμπεριφοράς είναι κρίσιμες, μπορεί να τις ενσωματώσει συνδέοντας το EUROMOD με μοντέλα π.χ. προσφοράς εργασίας. Βλ. για παράδειγμα την εργασία των Bargain et al (2014).

4. Η ΕλΣτατ δημοσιεύει επίσης εκτιμήσεις φτώχειας που βασίζονται στα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ). Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν όχι τα εισοδήματα αλλά τις δαπάνες των νοικοκυριών. Με άλλα λόγια, η φτώχεια ορίζεται ως καταναλωτική δαπάνη χαμηλότερη από το 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης των νοικοκυριών. Το 2009, το ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα σύμφωνα με τα [στοιχεία της ΕΟΠ](#) ήταν 19,6%.

5. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των αρμόδιων οργανισμών (και των αντίστοιχων υπουργείων), ο συνολικός αριθμός δικαιούχων των τεσσάρων αυτών επιδομάτων για το 2009 ήταν 662 χιλιάδες άτομα. Στο EU-SILC 2010 ο αριθμός όσων αναφέρουν ότι τους χορηγήθηκε κάποιο από αυτά είναι 256 χιλιάδες. Το EUROMOD από την άλλη τα προσομοιώνει σε 467 χιλιάδες δικαιούχους.

ρους από ό,τι αναλογεί στο πραγματικό εισόδημά τους. Όπως έχουμε εξηγήσει σε προηγούμενο [Ενημερωτικό Δελτίο](#), οι εκτιμήσεις μας για την κατανομή εισοδήματος έχουν διορθωθεί με βάση μια μέθοδο προσέγγισης των στοιχείων του EU-SILC στα στοιχεία των φορολογικών δηλώσεων που συλλέγει το Υπουργείο Οικονομικών.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, οι στατιστικές κατανομές εισοδήματος συνήθως διαφέρουν μεταξύ EU-SILC και EUROMOD παρότι έχουν την ίδια προέλευση. Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. σφάλμα μη απόκρισης), η προσομοίωση στο EUROMOD διορθώνει τα στοιχεία της έρευνας EU-SILC. Σε άλλες περιπτώσεις (π.χ. φοροδιαφυγή), η προσομοίωση διορθώνει μεν τα στοιχεία του EU-SILC, πιθανώς όμως εισάγοντας ταυτόχρονα άλλα σφάλματα.

Μετέπειτα έτη (2010-2013)

Λόγω της πολυπλοκότητας της έρευνας EU-SILC, τα στοιχεία της έρχονται στη δημοσιότητα με σημαντική χρονική υστέρηση. Για παράδειγμα, οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας που είναι διαθέσιμες από τη Eurostat αυτή τη στιγμή (Οκτώβριος 2014) προέρχονται από την έρευνα EU-SILC 2013, αφορούν δηλαδή τα εισοδήματα του 2012.⁶

Η έρευνα της Ομάδας Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής που παρουσιάζεται στη σειρά Ενημερωτικών Δελτίων παρακάμπει το πρόβλημα της χρονικής υστέρησης των δεδομένων εφαρμόζοντας το υπόδειγμα EUROMOD, το οποίο αυτή τη στιγμή παρέχει εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας μέχρι και το 2013.⁷

Οι εκτιμήσεις αυτές προϋποθέτουν σημαντική προεργασία. Τα σημαντικότερα βήματα είναι (α) η επικαιροποίηση των εισοδηματικών δεδομένων της έρευνας EU-SILC, (β) η προσομοίωση των κανόνων φορολογίας και κοινωνικών επιδομάτων όπως αυτοί ισχύουν τη χρονιά που εξετάζουμε και (γ) η διόρθωση των αρχικών δεδομένων ώστε να ληφθούν υπόψη οι μεταβολές που μεσολάβησαν στην εργασιακή κατάσταση των ατόμων.

Συγκεκριμένα, η επικαιροποίηση των εισοδηματικών δεδομένων στο EUROMOD (τα οποία προέρχονται από το SILC 2010) γίνεται ως εξής. Όσον αφορά τα εισοδήματα από μισθωτή απασχόληση, η επικαιροποίησή τους γίνεται βάσει των εκτιμήσεων της Τράπεζας της Ελλάδος ([Έκθεση του Διοικητή](#), [Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής](#)) για την ετήσια μεταβολή των μέσων αποδοχών (χωριστά για το Δημόσιο, τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, τις τράπεζες, και τον μη τραπεζικό ιδιωτικό τομέα). Τα εισοδήματα από αγροτικές δραστηριότητες επικαιροποιούνται χρησιμοποιώντας

τα στοιχεία της ΕΛΣΤατ για την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδο. Τα εισοδήματα από αυτοαπασχόληση είναι πάντοτε πιο προβληματικά. Ελλείψει δεδομένων για την εξέλιξή τους, η μέση ετήσια μεταβολή των εισοδημάτων αυτών θεωρείται ίση με την αντίστοιχη μεταβολή των ακαθάριστων αποδοχών των μισθωτών στο σύνολο της οικονομίας. Οι συντάξεις και τα επιδόματα που δεν προσομοιώνονται από το μοντέλο επικαιροποιούνται βάσει των αποφάσεων των αρμόδιων φορέων και των αντίστοιχων υπουργείων για τις ετήσιες μεταβολές του ύψους τους.

Η προσομοίωση των κανόνων φορολογίας και κοινωνικών επιδομάτων βασίζεται στις αποφάσεις της κυβέρνησης και των αρμόδιων υπουργείων.

Η διόρθωση της εργασιακής κατάστασης όπως αποτυπώνεται στα αρχικά δεδομένα (SILC 2010) ώστε να ληφθεί υπόψη η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας από το 2009 έως το 2013 γίνεται με τον εξής τρόπο. Τα άτομα στο δείγμα μετακινούνται από το καθεστώς απασχόλησης στο καθεστώς ανεργίας έτσι ώστε τα ποσοστά ανεργίας της διορθωμένης βάσης δεδομένων να προσεγγίζουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα αντίστοιχα ποσοστά της πανευρωπαϊκής [Έρευνας Εργατικού Δυναμικού \(LFS\)](#) ανά κατηγορία, φύλο, ηλικία και μορφωτικό επίπεδο. Οι αμοιβές των εργαζομένων που εμφανίζονται πλέον να έχουν χάσει τη δουλειά τους μηδενίζονται, ενώ σε κάποιους από τους νέους ανέργους προσομοιώνεται το τακτικό επίδομα ανεργίας, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις χρόνου ασφάλισης.

Ο Πίνακας Ι παρουσιάζει τις εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας των EUROMOD και Eurostat για τα έτη 2009 -2012. Όπως για το έτος βάσης (2009), έτσι και για τα μετέπειτα έτη (2010-2012) οι εκτιμήσεις του EUROMOD διαφέρουν από τις αντίστοιχες της Eurostat, οι οποίες βασίζονται στις έρευνες EU-SILC 2011-2013. Το ίδιο κατά πάσα πιθανότητα θα ισχύει και για τις εκτιμήσεις για το έτος 2013, για το οποίο οι εκτιμήσεις της Eurostat (από την έρευνα EU-SILC 2014) δεν είναι ακόμα διαθέσιμες). Για τα έτη 2010-2012 υπάρχουν περισσότεροι λόγοι για τις –σε μεγάλο βαθμό αναπόφευκτες– διαφοροποιήσεις, εκτός από εκείνους που αναφέραμε προηγουμένως.

Κατ' αρχάς, σε περιόδους κρίσης, όπως ήταν για τη χώρα μας η περίοδος 2010-2013, η δυναμική των μισθών και των εισοδημάτων από αυτοαπασχόληση μπορεί να διαφοροποιείται σημαντικά ανά κλάδο, επάγγελμα ή επιχείρηση. Ωστόσο, η έλλειψη λεπτομερών πληροφοριών δεν αφήνει άλλη επιλογή από το να υποθέσουμε ότι το εισόδημα όλων των ατόμων από κάποια δεδομένη πηγή (π.χ. των εργαζομένων στο μη τραπεζικό ιδιωτικό τομέα) μεταβάλλεται στη διάρκεια της περιόδου κατά το ίδιο (μέσο) ποσοστό. Είναι φανερό ότι η υπόθεση αυτή υπεραπλουστεύει την πολυπλοκότητα των σχετικών μεταβολών.

Επί πλέον, οι μεταβολές στο σύστημα φορολογίας και κοινωνικών παροχών επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ατόμων. Για πα-

6. Οι εκτιμήσεις από το EU-SILC 2013 δόθηκαν στη δημοσιότητα από την ΕΛΣΤατ στις 13 Οκτωβρίου 2014 και δεν είναι ακόμα διαθέσιμες στο site της Eurostat.

7. Οι εκτιμήσεις του υποδείγματος για το έτος 2014 θα είναι διαθέσιμες την άνοιξη του 2015.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας EUROMOD και Eurostat

	2009		2010		2011		2012	
	EUROMOD	Eurostat	EUROMOD	Eurostat	EUROMOD	Eurostat	EUROMOD	Eurostat
φτώχεια (% πληθυσμού)								
60% διάμεσου	19,4	20,1	20,4	21,4	20,8	23,1	21,6	23,1
40% διάμεσου	6,3	7,3	6,6	8,2	8,0	10,6	10,1	11,1
ανισότητα								
Gini	0,321	0,329	0,328	0,335	0,336	0,343	0,354	0,344
S80/S20	5,3	5,6	5,6	6,0	6,0	6,6	7,0	6,6

Σημειώσεις: Οι εκτιμήσεις της Eurostat για τα έτη 2009- 2012 προέρχονται από τις έρευνες EU-SILC 2010-2013 αντιστοίχως. Το όριο φτώχειας ισούται με το 60% ή 40% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος κάθε έτους. Ο δείκτης Gini κυμαίνεται από 0 (πλήρης ισοκατανομή εισοδήματος) έως 1 (όταν ένα μόνο άτομο κατέχει το σύνολο του εισοδήματος της οικονομίας). Ο δείκτης S80/S20 εξετάζει το λόγο του εισοδηματικού μεριδίου του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού προς το εισοδηματικό μερίδιο του φτωχότερου 20%.

Πηγές: EUROMOD: version G2.0. Eurostat: δείκτες ilc_li02, ilc_dil2, ilc_dil1.

ράδειγμα, η θεσμοθέτηση πρόσθετων φόρων μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγές στα επίπεδα και στην κατανομή της φοροδιαφυγής. Επίσης, η μείωση των αποδοχών μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της προσφοράς εργασίας: περισσότερες υπερωρίες, δεύτερη δουλειά κτλ. Τέτοιες μεταστροφές συμπεριφοράς δεν απεικονίζονται στο EUROMOD.

Τέλος, παρά τη σημαντική βελτίωση στην εκτίμηση των μετακινήσεων μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας που περιγράψαμε παραπάνω, άλλες μετακινήσεις (όπως για παράδειγμα μεταξύ εκπαίδευσης και εργασίας, μεταξύ πλήρους και μερικής απασχόλησης, μεταξύ εργασίας και συνταξιοδότησης) δεν λαμβάνονται υπόψη στη διόρθωση των στοιχείων του έτους βάσης από την έρευνα EU-SILC. Το ίδιο συμβαίνει και για δημογραφικές μεταβολές ή αλλαγές στη σύνθεση των νοικοκυριών που μπορεί να σημειώθηκαν από το 2009 έως το 2013.

Διαφορές μεταξύ μεταγενέστερων και προγενέστερων εκτιμήσεων EUROMOD

Οι προσεκτικοί αναγνώστες μπορεί να έχουν παρατηρήσει ότι οι εκτιμήσεις φτώχειας του [Ενημερωτικού Δελτίου 5/2013](#) για το

2012 διαφέρουν από αυτές του [Ενημερωτικού Δελτίου 1/2012](#). Κατ' αναλογία, τα επόμενα Ενημερωτικά Δελτία θα παρουσιάζουν διαφορές από τα προηγούμενα. Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει αναλυτικά τις διαφορές αυτές για τα έτη 2012 και 2013.

Ο κυριότερος λόγος για τις διαφορές εκτιμήσεων είναι ότι η μεθοδολογία που εφαρμόζουμε για να λάβουμε υπόψη την αύξηση της ανεργίας βελτιώνεται συνεχώς. Η νέα μέθοδος που χρησιμοποιούμε διορθώνει τα δεδομένα της έρευνας EU-SILC με βάση εκείνα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (LFS) έτσι ώστε να παρακολουθούν τις ετήσιες μεταβολές στα ποσοστά ανεργίας από το 2009 έως το 2013 (βλ. Navicke et al 2014). Συγκεκριμένα, κατανέμει τις παρατηρήσεις του δείγματος σε μικρότερο αριθμό κατηγοριών (ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο), και εκτιμά την πιθανότητα διατήρησης της θέσης εργασίας με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια, επιλέγει τις παρατηρήσεις που μετακινούνται από την απασχόληση στην ανεργία σύμφωνα με την εκτιμημένη πιθανότητα απώλειας της θέσης εργασίας (και όχι τυχαία, όπως προηγούμενως).

Ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο οι εκτιμήσεις μπορεί να διαφέρουν μεταξύ Ενημερωτικών Δελτίων είναι ότι τα στοιχεία στα οποία βασιζόμαστε συχνά αναθεωρούνται από τους φορείς

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Εκτιμήσεις ποσοστού φτώχειας με βάση διαδοχικά μοντέλα του EUROMOD

	Εκτίμηση για το έτος 2012			Εκτίμηση για το έτος 2013		
	F4.0	G1.1	G2.0	F4.0	G1.1	G2.0
φτώχεια (% πληθυσμού)						
κυμαινόμενο όριο	18,6	21,4	21,6	-	22,3	22,7
σταθερό όριο	35,8	38,9	40,0	-	44,3	45,2

Σημειώσεις: Το μοντέλο F4.0 του υποδείγματος EUROMOD χρησιμοποιήθηκε στο Ενημερωτικό Δελτίο 1/2012. Το μοντέλο G1.1 χρησιμοποιήθηκε στο Ενημερωτικό Δελτίο 5/2013. Το μοντέλο G2.0 είναι το τελευταίο διαθέσιμο. Το κυμαινόμενο όριο φτώχειας ισούται με το 60% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος κάθε έτους. Το σταθερό όριο φτώχειας ισούται με το τιμαριθμικά αναπροσαρμοσμένο όριο φτώχειας του 2009.

που τα δημοσιεύουν. Για παράδειγμα, η Τράπεζα της Ελλάδος αναθεώρησε σημαντικά τις προβλέψεις της για την πορεία των εισοδημάτων το 2009-2012.⁸ Όπως είναι φυσικό, η αναθεώρηση αυτή έκανε απαραίτητη τη διόρθωση των εκτιμήσεών μας.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, η επικαιροποίηση των εκτιμήσεών μας οφείλεται σε διορθώσεις λαθών ή παραλήψεων. Για παράδειγμα, διορθώσαμε την προσομοίωση των εισφορών αλληλεγγύης συνταξιούχων⁹. Επίσης, υπολογίσαμε σωστότερα τις εισφορών των ασφαλισμένων του ΤΣΑΥ για το έτος 2012¹⁰. Τέλος, εντοπίσαμε ένα μικρό λάθος στον υπολογισμό των εξόδων διασκέδασης τα οποία περιλαμβάνονται στο κόστος του βασικού καλαθιού αγαθών για την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, η διόρθωση του οποίου επηρέασε τον υπολογισμό του ορίου (και κατ' επέκταση του ποσοστού) ακραίας φτώχειας.

Γενικά, το μοντέλο ανανεώνεται κάθε φορά που χρειάζεται να ενσωματώσει νέες εκτιμήσεις (π.χ. της Τράπεζας της Ελλάδος για την εξέλιξη των αποδοχών), νέες νομοθετικές ρυθμίσεις (π.χ. για φόρους ή/και παροχές) ή βελτιωμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Συμπεράσματα

Η παραπάνω ανάλυση καθιστά σαφές ότι οι εκτιμήσεις φτώχειας και ανισότητας που βασίζονται στο EUROMOD δεν μπορούν να

Βιβλιογραφία

- Bargain O., Orsini K. & Peichl A. (2014) Comparing labor supply elasticities in Europe and the US: new results. *Journal of Human Resources* 49(3) 723-838.
- Leventi C., Karakitsios A., Matsaganis M. & Tsakloglou P. (2014) EUROMOD Country Report: Greece 2009-2013. Institute for Social and Economic Research (ISER), University of Essex.
- Navicke J., Rastrigina O. & Sutherland H. (2014) Nowcasting indicators of poverty risk in the European Union: a microsimulation approach. *Social Indicators Research* 119 (1) 101-119.
- ΕλΣτατ (2014) Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2013. [Δελτίο τύπου](#) (13 Οκτωβρίου 2014). Πειραιάς, Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- ΕλΣτατ (2012) Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2009. [Δελτίο τύπου](#) (29 Φεβρουαρίου 2012). Πειραιάς, Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- Ματσαγγάνης Μ., Λεβέντη Χ. & Καναβιτσά Ε. (2012) [Διαστάσεις της](#)

θεωρηθούν πλήρως ισοδύναμες των εκτιμήσεων που θα προκύψουν από τη επεξεργασία των μελλοντικών δειγματοληπτικών ερευνών EU-SILC. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι εκτιμήσεις του EUROMOD συχνά διορθώνουν σφάλματα στις επίσημες στατιστικές. Επί πλέον, η χρονική υστέρηση δύο ή και παραπάνω ετών μεταξύ της δημοσίευσης των δεδομένων EU-SILC και του έτους στο οποίο αναφέρονται έχει αρνητικές παρενέργειες. Αφενός συμβάλλει στο να διεξάγεται η σχετική δημόσια συζήτηση χωρίς ασφαλείς ενδείξεις για το πραγματικά μεγέθη. Αφετέρου διευκολύνει το να λαμβάνονται μέτρα πολιτικής προτού γίνει εφικτή η ακριβής αποτίμηση των συνεπειών τους.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος χρονικής υστέρησης των δεδομένων μέσω του EUROMOD μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην έγκαιρη εκτίμηση της επίδρασης των μέτρων δημόσιας πολιτικής, καθώς και των μακροοικονομικών συνθηκών που αντιμετωπίζουν οι πολίτες της χώρας, στην ανισότητα και στη φτώχεια. Αυτό το κενό φιλοδοξεί να καλύψει η σειρά Ενημερωτικών Δελτίων της Ομάδας Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

[φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης](#). Ενημερωτικό Δελτίο 1/2012. Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα: εκδόσεις Κριτική.

Ματσαγγάνης Μ. & Λεβέντη Χ. (2012) [Διανεμητικές επιδράσεις της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα](#). Ενημερωτικό Δελτίο 2/2012. Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα: εκδόσεις Κριτική.

Ματσαγγάνης Μ. & Λεβέντη Χ. (2013) [Η ανατομία της φτώχειας στην Ελλάδα του 2013](#). Ενημερωτικό Δελτίο 5/2013. Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα: εκδόσεις Κριτική.

Τράπεζα της Ελλάδος (2013) [Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012](#). Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος (2012) [Νομισματική Πολιτική 2011-1202](#). Αθήνα.

8. Για παράδειγμα, η [Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012](#) διόρθωσε την προηγούμενη πρόβλεψη που είχε δημοσιευθεί στη [Νομισματική Πολιτική 2011-2012](#) για την εξέλιξη των εισοδημάτων στο Δημόσιο και στο σύνολο της οικονομίας. Με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία, η μεταβολή των ακαθάριστων αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων ανάμεσα στα έτη 2009 και 2012 έγινε -11,9% (αντί -19,4%), ενώ η μεταβολή των εισοδημάτων στο σύνολο της οικονομίας -15,8% (αντί -12,4%). Οι μεταβολές είναι σε ονομαστικές τιμές (προτού ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός).

9. Οι εισφορές αλληλεγγύης συνταξιούχων πλέον προσομοιώνονται πριν από το φόρο εισοδήματος, ώστε ο τελευταίος να υπολογίζεται επί των μειωμένων συντάξεων.

10. Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των Ν3986/2011 και Ν4019/2011, προσομοιώσαμε πρόσθετες εισφορές συνολικού ύψους €31,15 το μήνα.

Για τη σειρά Ενημερωτικών Δελτίων

Η σειρά Ενημερωτικών Δελτίων φιλοδοξεί να παρουσιάσει στο ευρύ κοινό τα αποτελέσματα επιστημονικής έρευνας πάνω σε ζητήματα με μεγάλο δημόσιο ενδιαφέρον. Τα κείμενα που περιέχουν δεν απευθύνονται σε ειδικούς. Είναι γραμμένα για να διαβάζονται όχι μόνο από ερευνητές και από φοιτητές, αλλά επίσης

από υπεύθυνους για τη χάραξη και την εφαρμογή δημόσιων πολιτικών, από στελέχη πολιτικών κομμάτων και κοινωνικών οργανώσεων, από δημοσιογράφους και από οποιονδήποτε άλλον πολίτη ενδιαφέρει για τα ζητήματα αυτά.

Για το υπόδειγμα EUROMOD

Η έρευνα που παρουσιάζεται στη σειρά βασίζεται σε εφαρμογές του υποδείγματος φορολογίας και κοινωνικών παροχών EUROMOD, με το οποίο υπολογίζουμε την διανεμητική και δημοσιονομική επίδραση (δηλ. στην κατανομή εισοδήματος και στον κρατικό προϋπολογισμό αντιστοίχως) διαφόρων μέτρων φορολογικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς επίσης και οποιασδήποτε μεταβολής (πραγματικής ή υποθετικής) στα μέτρα αυτά. Το EUROMOD είναι προϊόν στενής συνεργασίας δεκάδων πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων από όλες τις χώρες της

Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια περίοδο δύο σχεδόν δεκαετιών. Σήμερα το υπόδειγμα χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως είναι ο ΟΟΣΑ. Τα αποτελέσματά του έχουν επικυρωθεί σε μικρο- και μακρο-επίπεδο, ενώ διάφορες εφαρμογές του έχουν δημοσιευθεί σε πλήθος ερευνητικών εργασιών. Περισσότερες πληροφορίες για το EUROMOD παρέχονται ([εδώ](#)) στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου του Essex, το οποίο συντονίζει τη σχετική έρευνα.

Για την Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής

Η Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής είναι μια άτυπη ομάδα διδασκόντων, φοιτητών και άλλων ερευνητών στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το κύριο ενδιαφέρον της Ομάδας αυτή

την εποχή είναι η παρακολούθηση των επιπτώσεων της κρίσης στην κατανομή του εισοδήματος, δηλαδή στη φτώχεια και στην ανισότητα.

Προηγούμενα τεύχη της σειράς

Ενημερωτικό Δελτίο 1/2012 «[Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης](#)» (Μάνος Μασαγγάνης, Χρύσα Λεβέντη & Ελένη Καναβιτσά)

Ενημερωτικό Δελτίο 2/2012 «[Διανεμητικές επιδράσεις της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα](#)» (Μάνος Μασαγγάνης & Χρύσα Λεβέντη)

Ενημερωτικό Δελτίο 3/2012 «[Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα: δημοσιονομικές και διανεμητικές επιδράσεις](#)» (Μάνος Μασαγγάνης & Χρύσα Λεβέντη)

Ενημερωτικό Δελτίο 4/2013 «[Σχολικά γεύματα στην Ελλάδα της κρίσης](#)» (Μάνος Μασαγγάνης)

Ενημερωτικό Δελτίο 5/2013 «[Η ανατομία της φτώχειας στην Ελλάδα του 2013](#)» (Μάνος Μασαγγάνης & Χρύσα Λεβέντη)

Ενημερωτικό Δελτίο 6/2013 «[Η πολιτική κατά της φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης](#)» (Μάνος Μασαγγάνης)

Επικοινωνία

Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών
Πατησίων 76, Αθήνα 10434

email: info@paru.gr

www.paru.gr

Μάνος Μασαγγάνης
τηλ.: 210 8203 380
fax: 210 8214 122
e-mail: matsaganis@aueb.gr

Χρύσα Λεβέντη
τηλ.: 210 8203 354
fax: 210 8214 122
e-mail: xrisalev@aueb.gr

